

VOORWAARDE BIJ GEBRUIK VAN NATUURLIJKE PRODUCTEN:

Als de drinksystemen niet goed schoon zijn of de ventilatie niet in orde is, kun je nog zoveel mooie middelen gebruiken, maar dan worden je dieren toch ziek.

VAKMANSCHAP & STRUCTURELE AANPAK

Bionext voert met Biohuis, dierenartsen, Platform Natuurlijke Veehouderij, Skal Biocontrole en Wageningen Food Safety Research een project uit om het gebruik van natuurlijke middelen in de biologische veehouderij te stimuleren. Via een reeks artikelen informeren we u hierover. Deel 2 gaat over het gebruik van natuurlijke middelen bij pluimvee.

TEKST GERDINE KAPTIJN | FOTO'S BIONEXT

We zijn te gast op het bedrijf van Aart Jan Vos. Hij houdt 12.000 biologische leghennen en is bestuurslid bij de coöperatie Biomeerwaarde Ei. Zijn pluimveedierenarts Vera Bavinck (werkzaam bij Avivet) is ook aangeschoven. Ze is enthousiast over natuurlijke middelen: “Deze middelen kunnen goed helpen om kippen in balans te houden. Door hun relatief korte darmsysteem krijgen kippen snel last van verstoringen in de darm. In zo’n situatie kun je met een natuurlijk middel de balans herstellen. Door bijvoorbeeld

het voer of drinkwater aan te zuren met samengestelde organische zuren kun je de aanwezigheid van de darmbacterie *E. coli* verminderen. Antibiotica is dan vaak niet nodig. Een ander veelgebruikt natuurlijk middel dat een positieve invloed heeft op het darmsysteem van kippen is oregano. Voor het binden van schimmeltoxines gebruikt men kleimineralen, soms in combinatie met essentiële oliën.” Aart Jan gebruikt al jaren natuurlijke middelen voor zijn kippen. Hij vertelt: “Het vereist wel een gestructureerde aanpak. Het begint bij je eigen management,

dat moet kloppen. Als de drinksystemen niet goed schoon zijn of de ventilatie niet in orde is, kun je nog zoveel mooie middelen gebruiken maar dan worden je dieren toch ziek. En je moet er ook op tijd bij zijn, natuurlijke middelen werken vooral preventief en in de opstartfase.” Vera is het daar mee eens: “Als de stal al volgelmijnt zit, ben je echt te laat, dan helpt een natuurlijk middel niet meer voldoende. Een bekend probleem bij pluimvee zijn de darmwormen: de combinatie van kippen in een stal en het gebrek aan rotatie in de uitloop is ideaal voor wormen.

Er wordt al lang gezocht naar een goed werkend natuurlijk middel tegen wormen, maar tot nu toe bestaat het helaas nog niet. Er wordt dus veel standaard ontwormd (elke 5-7 weken). Tegenwoordig kijken we wel meer samen met de pluimveehouder naar de wormdruk in de stal. Als die beheersbaar blijft, hoeft dat niet een negatief effect te hebben op de gezondheid van het dier. Door regelmatig mestmonsters te nemen kun je de wormdruk goed in de gaten houden, zodat er alleen ontwormd hoeft te worden als het echt nodig is.”

Waarom gebruik je natuurlijke middelen?

Aart Jan: “Het standaardgebruik van diergeneesmiddelen, zoals ontwormingsmiddelen en antibiotica, past mijn inziens niet bij de biologische principes. Uiteraard moet je een dier behandelen als het ziek is, maar veel problemen kun je voorkomen door goed management of op tijd een natuurlijk middel gebruiken. Sinds de Fipronil-crisis ligt het middelengebruik in de pluimveehouderij onder een vergrootglas. Een pluspunt daarvan is dat er wat minder verkopers aan de deur komen met zogenaamde wondermiddelen, maar doordat er veel strenger wordt gecontroleerd staat ook de doorontwikkeling van natuurlijke middelen op een laag pitje. Boeren zijn ook huiveriger geworden om iets te proberen.”

Hoe zit het met de wetgeving rondom natuurlijke middelen?

Vera: “Het is lastig te beoordelen of alle middelen zomaar mogen. De ingrediëntenlijst van het middel is niet altijd inzichtelijk, waardoor de pluimveehouder

Natuurlijke middelen kunnen goed helpen om kippen in balans te houden.

niet kan checken of het middel is toegestaan. Ook als de werkzame stof wel mag, kan het zijn dat er een draagstof in het middel zit die niet is toegestaan.” Aart Jan: “Ik check dat ook niet zelf, ik vind dat de verkoper bij Skal moet laten controleren of zijn middel toegepast mag worden in de biologische bedrijfsvoering. Het is voor mij niet genoeg als een verkoper zegt dat andere biologische pluimveehouders het ook gebruiken. Als ik het niet vertrouw, bel ik er voor de zekerheid weleens achteraan. Overigens maakt ook uit hoe je een middel toepast. Sommige producten, zoals groene zeep, mag je wel als reinigingsmiddel gebruiken. Maar als je aangeeft dat je het gebruikt ter bestrijding van vogelmijt mag dat niet, want groene zeep is volgens de Ctgb niet toegelaten als biocide.” Vera: “Wat ik steeds vaker zie is dat fabrikanten van natuurlijke middelen het toegestane ingrediëntenlijstje van de biologische verordening erbij pakken, zodat ze zeker weten dat hun middel gebruikt mag worden. Vooralsnog blijft een biologische pluimveehouder zelf verantwoordelijk voor zijn middelengebruik. Een positieve lijst waarop alle toegestane natuurlijke middelen in biologisch verzameld zijn zou een grote stap in de goede richting zijn en biedt duidelijkheid voor zowel dierenartsen als pluimveehouders.” Binnen het project wordt in samenwerking met Skal Biocontrole bekeken of het mogelijk is om zo’n positieve lijst te ontwikkelen. Een nadeel van natuurlijke middelen is

dat je niet altijd weet of het werkt. Aart Jan: “Soms denk ik achteraf: wat als ik dat natuurlijke middel niet had gegeven, waren de kippen dan misschien ook wel opgeknapt? Je weet nooit helemaal zeker of het natuurlijke middel het positieve effect geeft of dat het gewoon de omstandigheden zijn.” Vera: “Ja, dat klopt. Er is weinig wetenschappelijk onderbouwd onderzoek naar natuurlijke middelen gedaan. Maar daar is ook weinig budget voor, aangezien veel natuurlijke middelen niet gepatenteerd kunnen worden en dan zit er dus geen verdienmodel onder. Sommige middelen worden echter al zo lang gebruikt en hebben aantoonbaar positief effect op de kippen, dat je ziet dat dan ook bijna alle pluimveehouders het gebruiken, ook gangbare pluimveehouders.”

Tips om te starten met natuurlijke middelen

Kijk eerst goed of het mag. Je hebt met verschillende soorten regelgeving te maken. Win daarom advies in bij je dierenarts, andere veehouders of bel eens met Skal Biocontrole. Meten is weten! Houd bij of het middel effect heeft, dus breng in kaart hoeveel problemen je vóór behandeling hebt en of er verbetering optreedt. Blijf goed opletten en vaar niet op een onderbuikgevoel. Juist gebruik van natuurlijke middelen vereist vakmanschap en goed management. ■

Gerdine Kaptijn is projectleider bij Bionext en houdt zich daar bezig met veehouderij, wetgeving en kringloopprojecten.

CURSUS NATUURLIJKE MIDDELEN VOOR MELK-VEEDIERENARTSEN

Dit najaar wordt een cursus georganiseerd voor landbouwdierenartsen die meer willen weten over natuurlijke middelen in de melkveehouderij en de toepassing ervan. Er wordt onder andere aandacht besteed aan de wetgeving, de kwaliteit en werking van natuurlijke middelen en nog veel meer. De cursus start op 18 september en wordt gegeven door Maria Groot (werkzaam bij Wageningen Food Safety Research en auteur stalboekjes) en Erna Post en Hans Nij Bijvank, beide melkveedierenartsen. Bent u zelf dierenarts of denkt u dat uw dierenarts hier interesse in heeft? Kijk dan op www.natuurlijkeveehouderij.nl voor meer informatie.

